

KAMUOYU OLUŞTURMADA VE STRATEJİ GELİŞTİRMEDE DOĞU TÜRKİSTAN VAKFI'NIN ROLÜ VE ÖNEMİ¹

Ömer KUL*

GİRİŞ

“Kamuoyu oluşturmada ve Strateji Geliştirmede Doğu Türkistan Vakfı'nın Rolü ve Önemi” isimli bildirimizde kamuoyunun oluşturulma veya strateji belirleme şekillerinden değil, bunları oluşturmanın faydalarından bahsedeceğiz. Günümüzde artık sivil toplum kuruluşlarının siyasi iradeler üzerinde etkileri hemen her kesim tarafından kabul edilmektedir. Bu bağlamda bugüne kadar kamuoyu oluşturma ve strateji geliştirme doğrultusunda sistemli bir çalışma yapılmamış olan Doğu Türkistan ile alakalı teşkilatlarda kamuoyu oluşturmanın ve strateji belirlemenin amaca giden yoldaki katkılarını ortaya koymaya çalışacağız. Konuyu Doğu Türkistan Vakfı merkezli ele alıp, genel değerlendirmelerde bulunacağız.

Öncelikle bir konuda kamuoyundan bahsedebilmek için temel şart, halkın o konu hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır. Bireyler kanaatlerini ya kendi dolaysız gözlemleriyle veya çeşitli araçlardan yararlanarak dolaylı gözlemler yoluyla edinir. Kanaat oluşumunda ikinci yolun daha etkili olduğu genel kabul görmektedir. Bu konuda en etkin rolü ise kitle iletişim araçları oynamaktadır(Noelle-Neumann, 1998, 275, Avşar, 2009, 2). Bu nedenle uluslararası ilişkilerde kamuoyu oluşturma sürecini daha iyi anlayabilmek için kitle iletişim araçlarından istifade edilmesi kaçınılmazdır. Basından hem kamuoyu yaratıcı bir araç ve yaratılmış olan değeri yansıtıcı bir odak merkezi hem de dış politika olaylarına ayna tutan birincil kaynak olarak yararlanılmalıdır. Ayrıca kanaat oluşumunda etkili olan başlıca toplumsal, psikolojik ve çevresel etkenler üzerinde de durulmalıdır. Özellikle dış politika konusunda önemli birer kamuoyu yaratıcı odak olarak aydınlar, diaspora ve siyasal elitler üzerinde durulmalı, etkileri araştırılmalıdır. Bu grupların kamuoyu yaratmadaki etkileri irdelenmelidir.

I) KAMUOYU OLUŞTURMA VE STRATEJİ GELİŞTİRME

Günümüzde siyasal iktidarlar ve ulusal önderler, kendi halklarının kanaat ve tutumlarına karşı daha fazla duyarlılık göstermekte, onların baskılarına daha açık duruma gelmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla kamuoyunun kendi dinamikleri içinde oluşumu kadar, onun, uygulanan veya uygulanması düşünülen politikalar yönünde oluşturulması da önem kazanmakta ve bir “kamuoyu yaratmak” olgusu ortaya çıkmaktadır. Kamuoyu, iletişim teknolojisindeki gelişmelerin etkisiyle, siyasal iktidarların karar alma sürecinde rol oynayan bir etken, siyaset biliminin üzerinde durduğu önemli konulardan biri olmuştur. Aynı zamanda uygulanan politikalar konusunda yönetilenlerin düşünce ve kanaatlerini ölçmede en etkin araçlardan biri olma niteliği kazanmış, iç politikada olduğu gibi uluslararası politikada da hesaba katılması gereken bir güce kavuşmuştur(Girgin, 2002, 85).

Kamuoyunun neyi anlattığı, nasıl oluştuğu veya nasıl yaratıldığı, siyasal kararları nasıl ve ne ölçüde etkilediği, ülkelerin dış politikalarında oynadığı rol, uluslararası ilişkilere etkisi gibi konuları burada teferruatlı bir şekilde ele almayacağız. Özelinde Doğu Türkistan meselesinde kamuoyu oluşturmanın ve strateji geliştirmenin önemini anlatacağız.

Doğu Türkistan meselesi uzun yıllardır tüm acımasızlığıyla varlığını devam ettirmektedir. Globalleşen dünyada artık mesafeler kısalmış, bilgi akışı hızlanmış durumdadır. Dünyanın herhangi bir noktasında olup biten herhangi bir olay saniyeler içerisinde öğrenilebilmekte ve gerek görüldüğü takdirde müdahale için adımlar atılabilmektedir.

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv., Türkiyat Arş. Enst. Öğretim üyesi, kulomer@hotmail.com

Türkiye-Çin arasındaki ilişkiler, uluslararası ilişkiler bağlamında ender görülen bir özelliğe sahiptir. Bu ilişki siyasal iktidarların tutumlarından göreceli de olsa bağımsız, kendine özgü dinamikleri olan bir ilişkidir. Her iki ülkenin iç politikalarını da yakından ilgilendiren bir boyuta sahiptir. İlişkinin böyle bir nitelik kazanmasını sağlayan temel etken ise her iki ülke kamuoylarının tutumlarıdır.

Nitekim Doğu Türkistan gibi Çin'in problemli bölgelerinden olan İç Moğolistan sorunu Türkiye'de çok az bilinmektedir. Tibet meselesi ise İç Moğolistan sorununa nispetle daha fazla kamuoyunda yer almaktadır. Bu iki hususun kamuoyunda fazlaca yer almamasının sebebi olarak dini ve ırki bir bağın bulunmaması yanında bu yönde bir kamuoyu oluşturulmamış olması yatmaktadır. Türkiye kamuoyu, Çin'in en önemli problemli bölgesini Doğu Türkistan olarak bilmekte ve buna göre hareket etmektedir.

Türk-Çin ilişkilerinde Doğu Türkistan sorununa bakış esas olarak, Doğu Türkistan'ın haklılığı bir ilke olarak ele alınmaktadır. Ayrıca Çin'deki siyasi iradenin bölgenin istikrarına zarar veren bir politika yürüttüğü ifade edilmektedir. Yine Doğu Türkistan'la ilişkiler ele alınırken çoğu zaman Türkiye eleştirilmekte ve ilişkilerde gerekli duyarlılığı göstermediği düşünülmektedir. Aynı zamanda ülke içinde farklı görüşlere sahip kesimler de bulunmaktadır. Ancak bu kesimlerin Türkiye kamuoyunda dışlanmak korkusuyla görüşlerini ifade etmekte zorlandıkları da bilinmektedir.

Temel kamuoyu oluşturma odaklarından biri olan Türkiye basınının, Doğu Türkistan'da yaşanan olaylara bakışı her ne kadar farklı fikri yapılarla sahip olsa da "kardeşlik perspektifi" merkezlidir. Doğu Türkistan meselesi gündeme geldiğinde milliyetçi ve mukaddesatçı kesim siyasi iradeleri daima eleştiri yağmuruna tutmakta ve konuya gerekli hassasiyetin gösterilmediği kanaatini savunmaktadır. "İrk" temelli bakışın altında "Türkçü-Turancı" düşünceler yatarken, insan ve din merkezli bakışın altında "din anlayışı" bulunmaktadır. Burada asıl etkili olan ise "*bütün Müslümanlar kardeştir*" prensibidir. Örneğin, Filistin meselesinde oluşan kamuoyu bu pencereden değerlendirilmelidir. Son dönemlerde Filistin'de yaşanan en küçük bir olayda, kısa süre zarfında binlerle ifade edilebilecek topluluğun nümayiş edebildiği gözlemlenmektedir. Yine "*One Minute*" çıkışı dini bağlamda söylenmiş ve kamuoyu burada iktidar partisi lehine kullanılmıştır. Kamuoyu oluşturulurken STK'ların kullanılması yanında idarecilerin kamuoyunu yönlendirmesi de değerlendirilmelidir.

II) VAKFIN KAMUOYU OLUŞTURMA VE STRATEJİ GELİŞTİRMENİN DOĞU TÜRKİSTAN DAVASINA KATKILARI

Türkiye ile Çin arasında son dönemlerde gelişen siyasi ve ekonomik ilişkiler beraberinde bazı eleştirileri de ortaya çıkarmıştır. Türkiye'den Çin'e yapılan resmî ziyaretler ve akabinde verilen demeçler sosyal medyada eleştiri konusu yapılmaya devam etmektedir. İlişkilerin geliştirilmesini isteyen kesimlerin beyanatları ise "vatan hainliği"ne varacak derecede tepkiye sebep olmuştur.

Türkiye kendi ulusal çıkarlarına uygun olduğunu düşündüğü bir dış politika kararını uygulamaya karar verdiğinde bile, bu karar Doğu Türkistan'ın çıkarlarına aykırı görülmesi durumunda kamuoyunun ciddi tepkisi ile karşılaşmaktadır. Bilhassa milliyetçi-mukaddesatçı kesim ile bazı siyasi parti ve STK'lar buna karşı set oluşturmaktadırlar. İktidarlar bu engeli aşabilmek için büyük çaba göstermekte, çoğunlukla da uygulanması düşünülen yeni politikadan ödün vermek zorunda kalmaktadır. Gerçek olan sözde de olsa, siyasi iktidar Doğu Türkistan lehine kamuoyunu sakinleştirmeye yönelik adımlar atmakta veya sözler sarf etmektedir. 1998 yılında Türkiye'de 30 numaralı gizli genelgeye kamuoyunun tepkisi ve 2003 yılında bu genelgenin kaldırılması kamuoyu oluşturma'nın önemi ile izah edilebilir. Yine 5 Temmuz 2009 tarihinde başlayan ve binlerce kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan Urumçi olaylarından sonra Sayın Başbakan'ın "*bu bir nevi soykırımdır*" demeci buna en bariz örneklerden biridir. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere Türk kamuoyu siyasi idareyi etkilemiş ve netice elde eden somut bir sonuç alınmıştır.

Ulusal alanda yapılan çalışmalarla birlikte konunun dünya kamuoyu tarafından iyi bilinmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Hemen her kesim tarafından kabul gören Doğu Türkistan'ın problemleri: anayasal hakların kullanılmaması, nüfus planlaması, göç, işçi yerleştirme, Çin içlerine işçi götürülmesi, eğitim ve nükleer denemelerdir. Bu başlıklar altında oluşturulacak her kamuoyu Çin Hükümeti'ni dünya kamuoyu önünde sıkıntıya sokacak bir hal alabilir. Bu bağlamda projeler

hazırlanıp, stratejik yol haritaları çıkarılmalıdır. Öncelikle amaca giden yolda göz ardı edilmemesi gereken mevzulardan biri de Çin’de liberal düşüncenin yaygınlaştırılması olmalıdır. Çin’de sosyal bir hukuk devletinin ve liberal anlayışın yerleşmesi için kamuoyu oluşturmak önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum beraberinde Çin’de özgürlüklerden yana bir kamuoyunun oluşturulmasını sağlayabilir.

Demokratik hak, özgürlük, hukukun üstünlüğü ve adalet dünya sahnesinde insanların vazgeçemeyecekleri birer değer formunu almıştır. Çin Hükümetlerinin bu değerleri hiçe sayan uygulamalarını içeren siyasal sistemi üzerinde durulmalı ve bu sistem üzerinden politika üretilmesi önemli bir noktadır. Bu ise başta Türkiye kamuoyunda olmak üzere Dünya kamuoyunda da Çin yönetimine karşı bir kamuoyu oluşturmasını sağlayacaktır.

Son yıllarda Türkiye’nin Çin açısından stratejik önemi ise kamuoyu oluşturma noktasında üzerinde durulması gereken diğer bir konu olmuştur. Tarihi İpek yolunun hızlı tren hatlarıyla döşenmesi projesi buna örnek verilebilir. Burada Türkiye’nin strateji belirleyememesi de düşünülmeli ve devlet organlarına strateji çalışmaları yapılmasında destek olunmalıdır.

Türkiye, Türk ve İslam dünyasında Doğu Türkistan lehine oluşturulacak bir kamuoyu Çin’in dış ticaretinde önemli bir yere sahip Türk-İslam coğrafyasını göz ardı edememesini beraberinde getirecektir. Çin’in dış ticaretinin azalması, kotaların konulması içte huzursuzluğu arttıracak, kaos ortamı problemleri bölgelerin bu işten kârlı çıkmasını beraberinde getirecektir. Tabi ki o güne hazırlıklı olacak ekipler yetiştirilmiş olmalıdır. Doğu Türkistan meselesini bilen ve konu hakkında araştırmalar yapan kişilerin yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. İsa Yusuf Alptekin’in de ifade ettiği gibi *“Kutuplarda dahi bir kişi sizden Doğu Türkistan davasını anlatmanızı isterse bütün imkanlarınızı seferber ederek bu isteği yerine getiriniz”* prensibi gereğince çalışmalarda bulunulmalıdır. Mesela Vakfımız tarafından oluşturulan bir ekip ile son bir yıl içerisinde pek çok konferans verilmiş veya panel gerçekleştirilmiştir. Diyebilirim ki hemen her hafta farklı bir kurum, kuruluş veya bir sivil toplum teşkilatında toplantılar tertip etmekteyiz. Çeşitli bölgelerde verilen konferanslar sayesinde her geçen gün Türk halkının konuya ilgisinin arttığına şahit olduk. Davayı anlatmak sadece konferanslar aracılığıyla yeterli görülmemektedir. Çağımız bilgi iletişim araçları ve sosyal paylaşım sitelerinin dünyayı birbirine bağlayan yapısıyla yeni bir kamuoyu aracını ortaya çıkarmıştır. Örneğin Facebook/Tweeter/YouTube gibi siteler aracılığıyla paylaşılan yazı, makale veya videolar kaynağını sizin oluşturmanıza rağmen kısa sürede binlerce insana ulaşmaktadır. Özelde yakın çevreyle ilgili bulunan paylaşımlar, yakın çevrenin arkadaşlarına ve onların da arkadaşlarına ulaşabilmektedir. Hatta paylaşımlar ülke genelinden dünya bazına yükselmektedir. Bunun en somut örneğini Fransa, Almanya veya Azerbaycan’a konferanslar vermek üzere davet edilmemizden anlamaktayız.

SONUÇ

İslam dünyasında kamuoyu oluşturma Doğu Türkistan meselesinin gündemde tutulması adına yapılması gerekenleri anlatmaya çalıştık. Denilebilir ki İslam dünyasında kamuoyu oluşturma Doğu Türkistan meselesinde sayısız faydaları yanında en önemli etkisi uluslararası alanda Çin hükümetlerini zor durumda bırakacak olmasıdır. Kamuoyu oluşturulurken merkezine Türkiye’nin konulacağı bir yapı seçilmeli, Türkiye üzerinden hem Türk dünyası hem de Arap dünyası harekete geçirilmelidir. Türkiye merkezli kısıtlı ve sistemsiz bir şekilde yapılan kamuoyu çalışmalarının ne kadar etkili olduğu ortadadır. Sistemli, stratejik ve sonuç almaya yönelik kamuoyu oluşturma çalışmaları netice alıcı sonuçlar ortaya koyacaktır. En kısa zamanda bilimsel desteklerle Türkiye başta olmak üzere Türk-İslam dünyasında istifade edilebilecek birimler kurulmalı veya mevcut Sivil Toplum Kuruluşları harekete geçirilmelidir.